

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/2747, millega luuakse siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõimega seotud meetmete raamistik ning muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2679/98 (siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määrus), rakendamise seaduse eelnõu seletuskirja juurde
Lisa

KOOSKÕLASTUSTABEL

Kooskõlastaja või arvamuse esitaja	Eelnõu paragrahv, lõige, punkt	Märkuste või ettepaneku sisu	Arvestatud/arvestatud osaliselt/mittearvestatud/selgitatud
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda	Seletuskiri lk 5	Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja ettepanek hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule. Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (EPKK), mis koondab koos liikmesorganisatsioonidega üle 30 000 juriidilise ja füüsilise isiku, pöördub Teie poole, et anda tagasisidet hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule, arvestades, et eelnõu on Justiits- ja Digiministeeriumi kooskõlastamise etapis. Hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eesmärk on tagada siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määruse (EL) 2024/2747 (edaspidi IMERA) ning sellega seotud koondmääruse (EL) 2024/2748 rakendamine Eesti õiguses. Eelnõu eesmärk on seega kehtestada siseriiklikult nõuded, mis tulenevad EL-i ülese hädaolukorra rakendumisel siseturu toimimisest. EL-i siseturu hädaolukorra mehhanismi rakendamise koordineerimisel on keskne	Selgitatud. IMERA raamistiku rakendamine uue siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määruse rakendamise seaduse kaudu ei too kaasa kolmandatesse riikidesse suunatud ekspordipiirangute kehtestamist. IMERA eesmärk on tagada kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumine Euroopa Liidu siseturul kriisi ajal, eelkõige siseturu hädaolukorra režiimis IMERA artikli 17 tähenduses. Samuti on IMERA kokkupuude toiduvaldkonnaga piiratud. IMERA põhjenduspunktis 20 on sätestatud, et määrus ei tohiks piirata Euroopa toiduga kindlustatuse kriisiks valmisoleku ja sellele reageerimise mehhanismi rakendamist. Samas nähakse ette, et IMERA vaba liikumist käsitlevad sätted, sh piiranguid puudutavad sätted (<u>st piirangute vältimiseks või neist tuleneva negatiivse mõju leevendamiseks; IMERA ei loo alust piirangute kehtestamiseks</u>),

		roll Euroopa Komisjonil ning otsustuspädevus teatud juhtudel Euroopa Liidu Nõukogul, mille raames on võimalik kriisiolukorras kehtestada ajutisi meetmeid, sealhulgas kriitiliste kaupade kättesaadavuse tagamiseks vajalikke piiranguid. Kuigi mehhanismi oluline eesmärk on tagada kaupade vaba liikumine EL-i sees, võib teatud olukordades tekkida vajadus piirata või reguleerida eksporti kolmandatesse riikidesse. Sellest tulenevalt tekib küsimus, milline on kolmandatesse riikidesse eksportivate ettevõtjate õiguslik olukord juhul, kui nimetatud EL-i institutsioonid võtavad vastu siduvaid meetmeid ekspordi piiramiseks, ning milline on ettevõtjate õiguslik kaitse lepingute mittetäitmise korral. Kehtiv EL-i määrus ei reguleeri eraõiguslike lepingute täitmist ega sätesta automaatset force majeure'i kaitset ettevõtjatele. Õigusliku selguse puudumine võib kriisiolukorras suurendada ebakindlust ning halvendada ettevõtjate valmisolekut kriisimeetmete rakendamisel. Seetõttu peame vajalikuks, et siseriiklikul tasandil oleks selgelt määratletud, kas ja millal loetakse EL-i tasandil kehtestatud siduv ekspordipiirang vääramatuks jõuks (force majeure), kas vastutusest vabastamine toimub automaatselt või eeldab see täiendavat tõendamist, milline on ettevõtja tõendamiskoormus ning kuidas käsitletakse olukorda, kus tegemist ei ole absoluutse keeluga, vaid loa- või	kohalduvad ka toiduainetele. See tähendab, et ka kriisiolukorras peab toiduainete liikumine siseturul olema tagatud (IMERA artiklite 20–21 tähenduses). Juhul kui liikmesriik otsustab avalikust huvist lähtudes kehtestada siseturu hädaolukorra režiimis teatud piiranguid, peavad need olema kooskõlas liidu õigusega, eelkõige proportsionaalsed ja ajaliselt piiratud. Seletuskirja on täpsustatud: <i>„Kohaldamisalast on osaliselt välja jäetud meditsiinilised tooted, meditsiiniseadmed ja muud meditsiinilised vastumeetmed (näiteks vaktsiinid või antidoodid). IMERA artikli 2 lõikest 3 tuleneva erandi kohaselt jäävad nende toodete suhtes siiski kohaldatavaks vaba liikumist soodustavad meetmed (artiklid 20–22), läbipaistvust käsitlevad sätted (artikkel 23) ning digivahendite kasutamist reguleeriv artikkel 44.</i> <i>Ülejäänud kaupade (sh toiduained) ja teenuste osas tähendab IMERA, et liikmesriigid ei tohi kriisiolukorras omavoliliselt piirata selliste kaupade või teenuste ELi-sisest liikumist ega takistada töötajate liikumist, välja arvatud juhul, kui mõnes teises ELi mehhanismis on kehtestatud selgesõnaline erand“.</i>
--	--	--	---

		prioriteedimehhanismiga. EPKK teeb ettepaneku kaaluda põhimõtte sätestamist, mille kohaselt juhul, kui EL-i õigusakti või selle alusel antud siduva haldusakti tõttu muutub kolmandasse riiki eksportimine õiguslikult keelatuks või objektiivselt võimatuks, loetakse see asjaolu ettevõtja suhtes vääramatuks jõuks ulatuses, milles kohustuse täitmine on takistatud. EL-i kriisimehhanism võib äärmuslikel juhtudel kaasa tuua ekspordipiiranguid, millega kaasneb ettevõtjatele oluline lepinguline vastutusrisk. Kehtiv regulatsioon ei taga automaatset force majeure'i kaitset. Õigusliku selguse tagamiseks on vajalik siseriiklikult määratlada, millal ja millises ulatuses loetakse EL-i tasandil kehtestatud siduv ekspordipiirang vääramatuks jõuks.	
--	--	---	--